

رسانه ملی، مناسک انقلاب و صدور انقلاب اسلامی: فرصت‌ها و چالش‌ها

هادی ابراهیمی کیایی* ID
دانشیار علوم سیاسی، دانشکده صدا و سیما، تهران، ایران
استادیار گروه مطالعات زنان، دانشگاه بین‌المللی اهل بیت علیهم‌السلام،
ساره لاریجانی
تهران، ایران

چکیده

بررسی تاثیرگذاری رسانه ملی در صدور انقلاب اسلامی با تکیه بر "مناسک انقلاب اسلامی" و نیز چالش‌ها و فرصت‌هایی که در این زمینه وجود دارد، موضوعی است که در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است. نتایج و یافته‌های تحقیق حاکی از آن است، که اتکای رسانه ملی بر مناسک انقلاب برای صدور ارزش‌های انقلاب، فرصت‌هایی را در ابعاد فرهنگی، سیاسی، دینی، و نیز تعمیق انسجام اجتماعی و زدودن ذهنیت منفی از انقلاب اسلامی ایران فراهم می‌آورد و در عین حال اتکای بیش از حد بر بعد مناسکی انقلاب و نادیده گرفتن محتوایی که این انقلاب بر مبنای آن شکل گرفته است، می‌تواند برای صدور انقلاب آسیب‌زا باشد و انقلاب را از محتوای اصلی آن تهی نماید.

کلیدواژه‌ها: مناسک، رسانه، صدور انقلاب، نظریه پخش

دریافت: ۱۴۰۲/۰۱/۳۱

پذیرش: ۱۴۰۲/۰۳/۳۱

* نویسنده مسئول ebrahimih56@yahoo.com

صفحات مقاله: ۱۷۱-۱۸۹

انقلاب اسلامی ایران با توجه به ماهیت خود که مبتنی بر ارزش‌های جهان‌شمول اسلام می‌باشد از ظرفیت و توانائی زیادی برای صدور مفاهیم و ارزش‌های خود در جهان خارج و علی‌الخصوص کشورهای اسلامی برخوردار است. ماهیت جهان‌شمول گفتمان انقلاب که نشأت گرفته از ارزش‌های دین مبین اسلام می‌باشد، در بسیاری از موارد در قالب "مناسک" یا "آئین‌های" انقلابی نظیر راهپیمائی ۲۲ بهمن، روز قدس، ۱۳ آبان، حج، نماز جمعه و... ظهور و بروز یافته است.

یکی از ابزارهای نرم در اشاعه انقلاب که می‌تواند بیانگر اعتماد به نفس نخبگان یک انقلاب باشد، شناساندن آن به عنوان یک الگوی مناسب برای دیگر ملت‌ها می‌باشد. در این راستا رسانه‌های می‌توانند با عملکرد مناسب خود، جوامع دیگر را ترغیب نمایند تا از مدل انقلابی کشور متبوع خود (منظور کشوری که رسانه متعلق بدان می‌باشد) استفاده نمایند.

ظرفیت بالقوه مناسک و آئین‌های یک گفتمان در توسعه و ترویج آن در مرزهای سرزمینی و فراسرزمینی سبب شد که چگونگی اشاعه و بازتاب آن که مبنای ارزش‌های گفتمان انقلاب می‌باشد، مورد توجه و اهتمام سیاستگذاران در حوزه رسانه‌ای قرار گیرد تا با جست و جو و ارائه یک الگوی مناسب، در راستای اشاعه ارزش‌های مارالیان، سیاستگذاری مناسبی نمایند.

پژوهش حاضر با در نظر گرفتن اهمیت مناسک در اشاعه ارزش‌های انقلاب، در پی پاسخ به این پرسش می‌باشد که فرصت‌ها و چالش‌های رسانه‌های ملی، در زمینه صدور انقلاب، با تکیه بر "مناسک انقلاب"، چیست؟

فرضیه‌ای که برای پاسخ به این پرسش در نظر گرفته شده است این است که توجه رسانه ملی بر بعد مناسکی انقلاب، برای صدور انقلاب اسلامی، چالش‌ها و فرصت‌هایی را در ابعاد سیاسی، معرفتی، دینی به همراه دارد.

پیشینه پژوهش

واقعیت این است که منابع علمی درباره مناسک در حال حاضر محدود است به همین جهت محتوای حجیمی جهت تولید محتوا امروز در اختیار ما نیست. در مورد مناسک دینی، محققان تحقیقاتی انجام داده‌اند اما در مورد بررسی دو مؤلفه «مناسک» و «رسانه» به نظر می‌رسد پژوهش بسیار معدودی صورت پذیرفته است.

در مورد موضوع پژوهش یعنی "رسانه" و "مناسک انقلاب" و "صدور انقلاب اسلامی تاکنون مقاله‌ای در فصلنامه‌های علمی به چاپ نرسیده و یا پژوهشی درباره این موضوع به صورت مستقیم صورت نگرفته است. علی‌رغم این موضوع، درباره مناسک "برخی از پژوهش‌ها صورت گرفته که در ادامه به مهم‌ترین آثار در این حوزه به عنوان پیشینه پژوهش پرداخته می‌شود:

حسن خجسته در مقاله‌ای تحت عنوان "مناسک رسانه‌ای، الگوی تبلیغاتی دین در شبکه‌های عمومی رادیو و تلویزیون"، به نقش رسانه در زمینه پیدایش و ترویج رفتار دینی در جامعه می‌پردازد. از دیدگاه نویسنده در پیوند میان مردم و مناسک باید به دو بعد "مقبولیت" و "مشروعیت" توجه نمود و رسانه نیز می‌تواند در این زمینه نقش میانجیگری و نهادینه‌سازی را ایفاء نماید.

حسن مقصودی در مقاله‌ای تحت عنوان بررسی نمادها و آئین‌های مشروعیت بخش در برنامه‌های صدای سیمایا تاکید بر مناسک مذهبی، به نقش نمادها و آئین‌های مورد استفاده در برنامه‌های صدای سیمایا در افزایش مشروعیت نظام سیاسی حاکم می‌پردازد. به عقیده نویسنده، رسانه ملی با استفاده از ابزارهایی نظیر نمادها و آئین‌های مورد قبول در جامعه، نقش عمده‌ای در مشروعیت بخشی حکومت در بین مردم داشته است.

محمد سعید ذکائی و روح الله اسلامی در مقاله‌ای تحت عنوان بازنمایی رسانه‌ای مناسک زیارت اربعین در ایران سال‌های ۱۳۹۲-۱۳۹۶، به بررسی نحوه بازنمایی این فعالیت جمعی و گفتمانه‌هایی که حول آن شکل گرفته است و به این پدیده معنا می‌دهد می‌پردازد. از دیدگاه نویسنده، شناخت گفتمانها و بازنمایی‌ها از خلال توجه به بعد مناسکی در رویداد اربعین، زمینه را برای شناخت تنوع و تکرر جامعه ایران امروز، به طور عام بدست می‌دهد. به عقیده نویسنده این تنوع و تکرر در جهت دهی تحولات سیاسی کشور، نقش تعیین کننده و چشم گیر خواهد داشت.

رستم شاه محمدی و فاطمه پاسالاری در مقاله‌ای تحت عنوان مناسک دینی از دیدگاه کلیفورد گیرتز، به کارکرد مناسک در دیدگاه گیرتز می‌پردازد. از دیدگاه نویسنده، مناسک در نظر گیرتز نقش تعیین کننده‌ای در زمینه حفظ عقاید و باورهای دینی و نیز انسجام جامعه دارد و از دیگر سو زمینه تحول فرد و ایجاد لحظه مقدس برای او را فراهم می‌آورند.

چارچوب نظری

یکی از چارچوب‌های نظری که برای انتقال ارزش‌های انقلاب اسلامی از طریق رسانه‌ها می‌توان در نظر گرفت، نظریه "پخش" یا "اشاعه" می‌باشد، چرا که این نظریه به دلیل ماهیت فرهنگی و ارزشی آن از قابلیت تفسیری بیشتری برای نشان دادن تاثیرات انقلاب در دیگر جوامع برخوردار می‌باشد.

۱-۲- نظریه پخش ۱

نظریه پخش در سال ۱۹۵۳ از سوی هاگر استرنند^۲، جغرافیادان سوئدی مطرح شد. وی و همکارانش با به کارگرفتن این نظریه در مورد گسترش نوآوری «پدیده‌های کشاورزی» و چگونگی گسترش «سل گاوی» در سال‌های مختلف، به یافته‌های ارزشمندی دست یافتند. هرچند نقطه آغاز کاربرد این نظریه در پدیده کشاورزی بود اما کاربرد، به سایر عرصه‌های فرهنگی نیز تسری یافت. در مجموع این نظریه گسترش هر نوع نوآوری فکری یا فیزیکی را تبیین می‌نماید، نظیر توجه مسلط شدن مد شلوار کک، یا شلوار کوتاه ۳ که برای اولین بار در بهار ۱۹۷۰ در پاریس به دنیا معرفی شد. از نیروی این نظریه قدرت تبیین و توضیح هر گونه نوآوری فکری یا فیزیکی را دارد و هم علت اشاعه، نحوه گسترش مسیرها و مجاری پخش آن و هم علت توقف آن و علل گسترش مجدد آن و نیز پایداری برخی از امواج و زوال برخی دیگر را توضیح می‌دهد. (Peter, 1983:303-304)

محققین در تعریف پخش (اشاعه) معتقدند، پخش عبارت است فرآیندی که بر طبق آن یک امر فرهنگی که علامت مشخصه یک جامعه می‌باشد، در جامعه دیگری به عاریت گرفته و مورد پذیرش قرار می‌گیرد. (پانوف و پرون، ۱۳۸۴: ۹۴) هاگر استرنند، نظریه پرداز این نظریه عوامل ذیل را در این نظریه کلیدی معرفی می‌کند:

مبدأ پخش: مکان هائی است که خاستگاه نوآوری و صدور پیام‌ها، ارزش‌ها و نوآوری می‌باشد؛

موضوع پخش: موضوع پخش ممکن است امراض و یا موضوعات فرهنگی نظیر اسلام گرائی، موزیک پاپ و یا شیوع مدهای لباس و یا فیزیکی - فرهنگی نظیر مبارزات انقلابی و چریکی دهقانان روسیه، انقلابیون کوبا، جنگجویان ویتنامی و یا انقلاب اسلامی ایران باشد.

1 Diffusion Theory

2 Hager Strand

3 Hot Pants

مقصود پخش: مکان هائی است که محتوای پخش یا جریان مداوم پخش به این مکان‌ها می‌رسد؛

مسیر حرکت پدیده‌ها: مجاری انتقال پدیده‌ها از مبداء به مقصد می‌باشد. فاصله جغرافیائی و فاصله اجتماعی-اقتصادی، مسئله مهم در ارتباط پدیده‌ها می‌باشد. (شکوهی، ۱۳۷۷: ۳۰۶-۳۰۷) از دیدگاه هاگر استرنند، پخش یا اشاعه به اقسام مختلفی تقسیم می‌شوند که مهم‌ترین آنها عبارتند از:

پخش جابجائی ۱: از دیدگاه استرنند، پخش جابجائی زمانی رخ می‌دهد که افراد یا گروه‌های دارای یک ایده مخصوص، به طور فیزیکی از یک مکان مخصوص به مکان دیگری رکت کنند و به این طریق ابداعات و نوآوری‌ها در سرزمین جدید گسترش می‌یابند. (روان‌تری، ۱۳۸۰: ۱۶۲)

پخش سلسله مراتبی ۲: در پخش سلسله مراتبی، پدیده‌ها و نوآوری‌ها در قالب سلسله مراتب و از طریق توالی منظم دسته‌ها و طبقات منتقل و گسترش می‌یابند. ایده‌ها از یک فرد مهم به فرد دیگری و یا از مرکز شهری مهم به مرکز دیگر گسترش می‌یابد. (همان، ۱۶۳) بنابراین نوآوری‌ها نخست در طبقات بالا شکل می‌گیرند و سپس در طبقات پائین منتشر می‌شود.

پخش سرایتی و اگیردار ۳: در این نوع از پخش، گسترش عمومی ایده‌ها بدون در نظر گرفتن سلسله مراتب صورت می‌گیرد، مانند اشاعه بیماری مسری. (همان) این فرآیند به شدت تحت تأثیر «فاصله» قرار دارد. بنابراین افراد و نواحی نزدیک، نسبت به افراد و نواحی دور دست، احتمال تماس بیشتری دارند.

۲-۲ صدور انقلاب

صدور انقلاب، در چارچوب دکترین انقلاب مستقر، به صورت تبیین و ترویج افکار و اندیشه‌های انقلاب اسلامی از طریق آگاهی بخشی و رهائی بخشی ملت‌های مسلمان و مستضعف جهان تعریف می‌گردد. مفهوم صدور انقلاب به معنای ترویج گفتمان انقلاب اسلامی است که متضمن آگاهی بخشی و رهائی بخشی دیگران نیز می‌باشد. گفتمانی که می‌تواند الهام بخش سایر

-
- 1 Relocation diffusion
 - 2 Hierarchic diffusion
 - 3 Contagious diffusion

ملت‌ها برای آزادی و رهائی از ساختارهای سلطه و سرکوب در سطوح داخلی و خارجی قرار گیرد. چون ملت‌های مسلمان و مستضعف از راه شناخت حقایق و دقایق گفتمان انقلاب اسلامی به شرایط موجود داخلی و بین‌المللی و وضعیت مطلوب در این دو سطح آگاهی می‌یابند. نتیجه عملی این خودآگاهی نیز تلاش برای عملی ساختن این گفتمان است که رهائی آنان را از ساختارهای سلطه و سرکوب مهیا می‌کند. (دهقانی فیروزآبادی، ۱۳۸۸: ۱۲۸)

این معنا از صدور انقلاب اسلامی بر این باور و واقعیت استوار می‌باشد که انقلاب اسلامی ایران، فراتر از یک حادثه تاریخی و پدیده سیاسی-اجتماعی، یک گفتمان سیاسی و فرهنگی است. یعنی انقلاب اسلامی ایران مجموعه‌ای از گزاره‌ها و احکام منطقی مرتبطو نظام معنایی و دلالت است که نظم سیاسی-اجتماعی و رویه‌ها و رفتارهای خاصی را مشروع و ممکن می‌سازد، زیرا انقلاب اسلامی ایران یک رویداد تاریخی نمی‌باشد که در ۲۲ بهمن ۱۳۵۷ به پایان رسیده باشد، بلکه دسته‌ای از ایده‌ها، انگاره‌ها، گزاره‌ها، باورها، مقوله‌ها و مفاهیمی است که به حیات سیاسی-اجتماعی جامعه انسانی معنا می‌بخشد و رفتار و رویه‌های اجتماعی-سیاسی را تولید و بازتولید می‌کند. (Milliken, 1999:229-230)

الگوی صدور انقلاب در دوران انقلاب اسلامی ایران در بستر دکترین "ام‌القرای جهان اسلام" تعریف و تبیین می‌گردد. با این مضمون که صدور انقلاب ماهیتی مسالمت‌آمیز، الگوپردازانه و گفتمانی دارد. ازینروست که دولت‌های ایران بعد از انقلاب کوشیدند از طریق الگوسازی جمهوری اسلامی ایران در زمینه‌های ارزش‌های اسلامی نظیر استقلال خواهی، استعمار ستیزی، حمایت از مستضعفان، انسجام اجتماعی و... آن را با توجه به ماهیت جهانی ارزش‌های اسلامی که انقلاب اسلامی بر مبنای آن شکل گرفت، به جوامع دیگر تسری دهند.

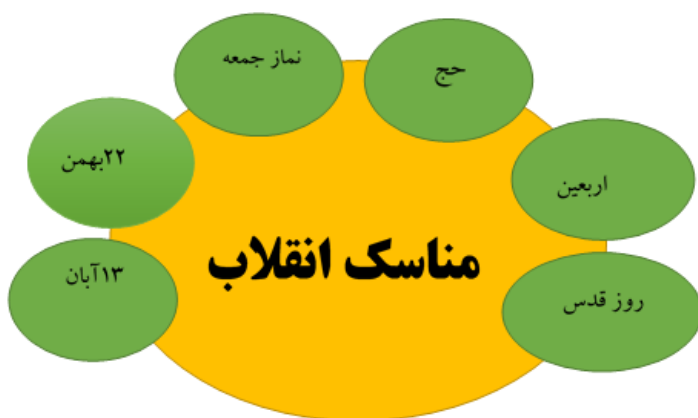
۲-۳ مناسک

"مناسک ۱" به معنای فعالیت رسمی و ضابطه‌مندی می‌باشد که نوعاً در زمان‌ها و مکان‌های مشخصی اجراء می‌شود، متفاوت با عادات و رسم است، چون جنبه نمادین و غالباً نمایشی دارد و نه فقط ایده‌ها بلکه غالباً احساسات نیرومندی را نیز بیان و منتقل می‌کند. مناسک سیاسی معمولاً به همایش‌ها، تظاهرات، گردهمائی‌های سیاسی، و سخنرانی‌های مذهبی اطلاق می‌شود که از حمایت عامه برخوردار بوده و ناظر بر شعائری می‌باشد که یک مکتب فکری و

عقیدتی یا نظام سیاسی، مردم را به تکریم و پاسداشت آن فرا می‌خواند و دارای اهداف و غایات سیاسی - اجتماعی است. (اوتویت و باتامور، ۱۳۹۲: ۶۵۰-۶۲۰)

مهم‌ترین کارکرد مناسک "حفظ یک معنا" در طول زمان برای جلوگیری از خطر اضمحلال و زوال است. به همین دلیل گفته می‌شود که مناسک نوعی سیاست تولید و اعمال و کاربرد معنا هستند، و این فرآیند در رابطه با اهداف بی‌قدرت و نظام معنایی خاصی صورت می‌گیرد که ریشه در یک زمینه فرهنگی، اجتماعی و یا سیاسی نظیر انقلاب‌ها دارد. به همین دلیل مناسک با بازنمایی یک رابطه معنادار، الگویی برای فهم رابطه قدرت و فرصتی برای نشرو اشاعه آن معانی می‌باشند.

مناسک عمدتاً بر پایه یک نظام معنایی شکل گرفته‌اند، مناسکی که در انقلاب اسلامی ایران شکل گرفته‌اند، بر مبنای همین نظام معنایی و یا دال‌هائی که گفتمان انقلاب بر مبنای آن شکل گرفته‌اند، سازمان‌دهی و یا سامان‌دهی شده‌اند. دال‌هائی نظیر استکبار ستیزی، امت، وحدت، عدالت‌طلبی، استقلال‌خواهی، اسلام‌گرایی که مناسکی نظیر برائت از مشرکین در مراسم حج، راهپیمایی ۲۲ بهمن، روز قدس، ۱۳ آبان و ... را شکل دادند.

جدول شماره ۱: مناسک انقلاب اسلامی ایران

۲-۴ رسانه، نظریه پخش و صدور انقلاب

صدور انقلاب اگرچه ممکن است ناشی از بروز جنگ بین مبدأ و مقصد صدور می‌باشد اما در بسیاری از موارد تجربه صدور انقلاب‌ها با سازوکارهای متفاوتی که لزوماً فیزیکی نیستند انجام می‌شود. اگرچه قدرت نرم همواره جزئی از قدرت بوده اما در گذشته این مفهوم در صحنه بین‌المللی چندان مورد توجه قرار نمی‌گرفت. از دهه ۱۹۸۰ به بعد که به تدریج مفهوم قدرت نرم

اهمیت خود را در سیاست بین الملل یافته بود، راهبرد مبتنی بر قدرت سخت به عنوان راهبرد اصلی برای پیشبرد منافع یک کشور جایگاه خود را از دست داد. البته این نه به این معنا بود که استفاده از قدرت سخت دیگر اهمیت لازم را نداشت، بلکه به این دلیل که تحولات در صحنه بین المللی از جمله دوران رو به افول یکی از دو ابرقدرت جهانی که اتفاقاً از قدرت قهری بالائی نیز برخوردار بود، نشان می داد که می بایست نشانه‌های قدرت نرم در سیاست خارجی کشورها را با جدیت بیشتری دنبال نمود. نشانه هائی همچون ایدئولوژی، نوع حکومت، رهبری، روحیه ملی، تبلیغات رسانه‌ای و دیپلماسی عمومی در دنیائی که افزایش سرسام آور تسلیحات نظامی و ویرانگری مداوم آنها را دیده بود، جذابیت بیشتری یافته بود و افکار عمومی را بیشتر قانع می کرد.

جوزف نای قدرت نرم را توانائی اعمال کننده قدرت برای تحقق اهداف خود از طریق جذابیت و نه از طریق اجبار یا وعده اعطای پاداش مالی تعریف کرده است. او قدرت نرم را ناشی از عواملی همچون فرهنگ، خط و مش سیاستمداران و میزان توانائی جذب و دفع این خط و مشی‌های می داند. در واقع قدرت نرم برآیند میزان جلب یا دفع این درون داده‌ها نزد سایر بازیگران است. (Nye, 2004, 6-11)

با یک نگاه دیگر سازوکارهای اشاعه یا صدور انقلاب را می توان به عنوان تلفیقی از قدرت نرم دانست که با پذیرش و اقبال فراملی ارزش‌های بازیگران سیاسی در ابعاد ملی محصور نمانده و در فراسوی مرزهای ملی مورد پذیرش قرار می گیرد. اشاعه را می توان انتقال یا تغییر اهداف، فرآیندها و اطلاعات از یک جمعیت و منطقه به جمعیت و منطقه دیگر دانست. این روند بیشتر زمانی انجام می شود که ابداع میان اعضای یک سیستم انجام شود.

پیشرفت‌های مدل اشاعه در حوزه‌های مختلف سبب شده است تا به محققان در حوزه‌های مختلف و علی الخصوص جامعه شناسی کمک زیادی نماید. به گونه‌ای که در جامعه شناسی عنصر فرهنگی و اجتماعی به مدل اشاعه اضافه می شود و سازوکارهای اشاعه می تواند از دو طریق بالا و پائین و پائین به بالا، به روند صدور انقلاب‌ها از طریق اشاعه کمک نماید.

رسانه‌ها بدین ترتیب ابزار مناسبی برای توضیح اشاعه ایدئولوژی‌ها است. از طریق رسانه‌ها هویت‌ها و فرهنگ‌ها با یکدیگر تبادلانی خواهند داشت و موجب رشد یکدیگر خواهند شد. هویت‌ها و ارزش‌ها ازین طریق انتقال می یابند و ارزش هائی که از این طریق انتقال می یابد، شناخت کشور مبدأ را در کشورهای مقصد صدور ارزش‌ها ممکن می نماید.

یکی از ابزارهای مهم و تاثیر گذار در زمینه صدور انقلاب نیز استفاده از رسانه‌های مختلف می‌باشد. استفاده از رسانه برای صدور انقلاب اسلامی از همان ابتدا مورد توجه رهبران انقلاب قرار گرفت. حتی در مقدمه قانون اساسی نیز استفاده از رسانه‌ها برای اشاعه فرهنگ و تمدن و انقلاب اسلامی مورد توجه قرار گرفت. امام خمینی در مورد ضرورت استفاده از رسانه‌ها برای صدور انقلاب اسلامی می‌گوید: "ما که می‌خواهی اسلام را صادر کنیم معنایش این نیست که سوار طیاره شویم و بریزیم به ممالک دیگر، یک همچو چیزی نه ما گفتیم و نه می‌توانیم اما آنکه می‌توانیم آن است که می‌توانیم به وسیله دستگاه هائی که داریم، به وسیله همین صدا و سیما و ... اسلام را انطور که هست معرفی نمائیم، اگر آنطور که هست، معرفی شود، مورد قبول خواهد بود." (امام خمینی ۱۳۷۹: ۲۴۳)

بنابراین استفاده از رسانه برای اشاعه انقلاب اسلامی در مرزهای فراسرزمینی یکی از مهم‌ترین راهبردهائی بود که از همان سال‌های نخست انقلاب مورد توجه رهبران و بنیانگذاران انقلاب قرار گرفت. استفاده از رسانه و علی‌الخصوص صدا و سیما این امکان را فراهم می‌آورد تا انقلاب بتواند ارزش‌های خود را با هزینه کمتری به کشورهای مقصد، صادر نماید. به عبارتی، اشاعه ارزش‌های انقلاب از طریق رسانه ملی مبین قدرت نرم انقلاب اسلامی ایران برای اقناع دل‌ها و قلبی بود که با ارزش‌های جهان شمول اسلام که انقلاب ایران بر مبنای آن شکل گرفته بود، هم‌نوائی و همراهی نمایند.

روش پژوهش

از آنجا که در این پژوهش، اطلاعات و داده‌ها از طریق مطالعه و بررسی کتب و مقالات موجود در کتابخانه‌ها و جمع‌آوری خواهند شد، روش گردآوری داده‌ها در این پژوهش، کتابخانه‌ای می‌باشد. از سوی دیگر چون تجزیه و تحلیل اطلاعات در اشکال مختلف غیر کمی یا غیر مقداری هستند و مداخله کنترلی از سوی محقق اعمال نخواهد شد، روش تحقیق متمایل به روش توصیفی و کیفی است. بنابراین روش این پژوهش، کتابخانه‌ای - تحلیلی است

فرصت‌های رسانه ملی، در زمینه صدور انقلاب، با تکیه بر "مناسک انقلاب":

کارکرد معرفتی مناسک انقلاب

هریک از "مناسک" دارای ابعاد مختلفی نظیر ابعاد "ظاهری" و "باطنی" می‌باشد. ظاهر مناسک "کنش" است اما "باطن" آن "منش" یا "بینش" و یا به تعبیری همان "معرفتی" است که از

قبل آن در جامعه حاصل می‌شود. از نیروی رسانه‌ها با بازتاب و نشر هریک از این مناسک، می‌تواند "معرفتی" را برای جوامع "مقصد صدور انقلاب" بازنمایی نماید:

روز قدس ۱

برجسته کردن موضوع قدس به لحاظ نماد وحدت مسلمین، «مبارزه با اشغالگری»، «مخالفت با نژادپرستی»، «مخالفت با جنگ و جنایت، پرداختن به بحث جنایات رژیم جعلی اسرائیلی از بعد حقوق بشری» و رعایت اصول کنوانسیون ژنو و مصوبات کمیته حقوق بشر نه صرفاً از وجه مسلمان بودن حائز اهمیت بسیاری است. رسانه ملی در مناسک روز قدس که در آخرین جمعه ماه مبارک رمضان برگزار می‌شود با برجسته نمودن موضوعاتی نظیر "وحدت مسلمانان در مقابل دشمنان"، "نمایش حضور"، "ایستادگی و مقاومت"، "نمایش قدرت سخت و قدرت نرم"، "بیان آرمانهای انقلاب"، "بیان آرمانهای مردم منطقه"، "بیانات امام راحل و رهبری معظم انقلاب و سایر اندیشمندان"، "پیام شهدا به ویژه سردار حاج قاسم سلیمانی"، "فوائد جبهه مقاومت برای مردم منطقه"، "توطئه صهیونیسم و آمریکا نسبت به مسلمانان" و "تصاویر جنایات دشمنان در منطقه و نیز تبعیض رسانه‌ای شدید میان جنگ اوکراین و فلسطین" و اینکه چه تفاوتی بین کودکان، زنان و در مجموع مردم اوکراین با مردم فلسطین برای کشورهای غربی یا کشورهای مدعی حقوق بشری است می‌تواند نقش به سزائی در زمینه صدور پیام واقعی و انسانی انقلاب به مردم آزادی خواه و عدالت خواه جهانی و علی الخصوص ملل اسلامی ایفاء نماید.

۱۳ آبان شناساندن روز جهانی مبارزه با استکبار

یکی از ارزشهای مورد نظر شیعه، عدم پذیرش استکبار و سلطه کافران است، چنانچه در قرآن کریم آمده است لِيَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سِيلًا (سوره نساء، آیه (۱۴۱) (رجبی، ۵۸: ۱۳۷۴). بنابراین شیعیان و مومنان نباید مقاومت کنند. راهبرد ضدیت با نظام سلطه را باید انعکاس ارزش استقلال و مقاومت در رفتار سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران دانست. یعنی از آنجائی که در گفتمان انقلاب اسلامی اتخاذ موضع مستقل و ایستادگی در برابر قدرت‌های جهانی به مثابه یک ارزش تلقی می‌شود بالطبع جمهوری اسلامی ایران نیز مسیر حرکت خود را در محیط بین المللی بر همین اساس ترسیم کرده است که خطوط کلی آن را می‌توان در قانون اساسی سراغ گرفت.

از بین مناک‌های انقلاب ۱۳ آبان نماد و الهام‌بخش تداوم راه انقلاب اسلامی و توجه به آرمان‌های انقلاب اسلامی در زمینه مقاومت و ایستادگی در برابر نظام سلطه و بر مبنای تفکر استکبارستیزی است. مناسک ۱۳ آبان که برآمده از انقلاب اسلامی است، فرصتی است که از طریق آن رسانه ملی می‌تواند با تولید برنامه‌های فاخر به همه مستضعفان پیام‌دهنده می‌تواند. چپاول گران را به زباله دان تاریخ بسپارند و به مستضعفان جهان نشان دهند که دیوار ستم، شکستی است.

فریضه حج

حج فرصت مناسبی است برای انتقال افکار و اندیشه‌ها و تعامل ثمربخش پیروان فرق و مذاهب اسلامی و پلی است برای ایجاد ارتباط میان آنها و اطلاع‌پیدانمودن آنان از وضعیت برادران خود در سایر بلاد اسلامی. (معینی پور، ۱۳۹۴: ۴۰۰) آگاه‌نبودن از اسلام واقعی و یا کجفهمی‌ها و داوری‌های جاهلانه تعصب‌آمیز برخی از پیروان مذاهب اسلامی نسبت به هم، از جمله عوامل به وجود آمدن تفرقه و جدائی میان مسلمانان به شمار می‌رود. (مهدوی راد، ۱۳۷۲: ۱۷۴) در این بین رسانه ملی می‌تواند از طریق شبکه‌های برون مرزی و با تبیین ارتباط ارزش‌های انقلاب اسلامی و تحقق امت اسلامی و تبیین فلسفه حج در زمینه تشکیل امت واحده اسلامی، از ظرفیت مناسک حج برای صدور ارزش‌های انقلاب اسلامی در زمینه استکبارستیزی، براءت از مشرکین، امت واحده، وحدت مسلمانان، آرمان فلسطین و... استفاده نماید.

نماز جمعه:

نماز جمعه ۱ از جمله مناسکی می‌باشد که در طول سال بیش از ۵۵ بار در تمامی روزهای جمعه، در سراسر ایران برگزار می‌شود ازینرو جایگاه بس والائی در عرصه عبادی سیاسی ایران دارد و به عنوان تأثیر گذارترین آئین در میان مردم و مسئولان است. (مقصودی، ۱۰۹: ۱۳۹۰) نماز جمعه از مناسکی است که مردم با حضور در آن نقطه نظرات خود را به عنوان راه‌حلهائی برای حل مسائل گوناگون کشور به مسئولین دولتی که در آن حضور پیدا می‌کنند، ارائه می‌دهند و نظرهای ارشادی و هدایتی خود را اعمال می‌نمایند.

تاکید رسانه ملی بر چگونگی ارتباط میان مردم و مسئولین و نقش ائمه جمعه در انتقال تقاضاها و خواسته‌های مردم به مسئولان از طریق تریبون رسمی، می‌تواند نقش به‌سزائی در ارائه یک چهره مردمی و دموکراتیک از انقلاب اسلامی در مجامع داخلی و بین‌المللی داشته باشد.

توجه به این جنبه از کار کرد نماز جمعه، می‌تواند تبلور یک نوع از دموکراسی مستقیم و یا به تعبیر یونانی، آگورائی برای انقلاب اسلامی باشد. موضوعی که به نحوی می‌تواند الگویی برای کشورهای منطقه و علی‌الخصوص ملل مسلمان باشد. در حال حاضر این جنبه از کارکرد نماز جمعه از سوی رسانه ملی مغفول مانده است و عمدتاً به انعکاس رابطه یک طرفه ائمه جمعه با مردم تقلیل یافته است.

راهپیمائی اربعین ۱:

حضور تعداد زیاد جمعیت حاضر در مناسک زیارت اربعین جایگاه این رویداد را عنوان یکی از عناصر اصلی ابراز هوت شیعی برجسته نموده است. مشارکت مؤثر ایرانیان در این رویداد، مجرائی بسیار مناسب برای شناخت کنش‌های دینی ایرانیان به دست داده است بازنمائی ۲درست این مناسک دینی توسط رسانه ملی، حول مفاهیمی نظیر زیارت مرقد امام حسین در روز اربعین بازنمائی از ریشه‌های قرآنی، اسلامی و عرفانی عدد چهل (۳)، "تحقق تمدن دینی"، "جلوگیری از غیریت سازی شیعه و سنی" و "تاکید بر وحدت شیعه و سنی با نمایش حضور اهل سنت و پیروان ادیان دیگر در این راهپیمائی، پیام "جهان شمول عاشورا" حول ظلم ستیزی و عدالت خواهی"، "راهپیمائی صلح" و "عرض اندام در برابر گروه‌های تکفیری"، "پیاده روی عشق که توام با "رنج جسمی" اما "لذت روحی"

۲۲ بهمن:

قیام بهمن ۱۳۵۷، که سه دهه پیش در ایران روی داد انقلابی آیینی را به دنبال داشت؛ انقلابی بزرگ که به یاری رسانه‌های کوچک شکل گرفت (۹-۴: ۱۹۹۴، Mohammadi). این انقلاب نمایش وسیع و عمیقی از شکل‌ها، شمایل‌ها صداها و رنگها را احیا، ایجاد بازسازی و راهی رسانه‌ها کرد. در جریان این انقلاب، تمامی انواع و اشکال آیینهای اسلامی و به ویژه شیعی به کار گرفته شدند تا مردم را به سوی هدف‌های انقلابی اسلامی بسیج و تمامیت قدرت را کسب و حفظ کنند و به سطوح و ابعاد مختلف حیات اجتماعی بسط دهند. در جریان، انقلاب جنگ سازندگی و

1 Arbaeen procession

2 Representation

۳ اربعین از رازهای هستی است. خصوصیات عدد چهل و رازهای نهفته در آن برای ما روشن نیست بنگرید

به ناصحی، عبدالمقیم (۱۳۹۶)، اسرار اربعین در تاریخ خلقت، روزنامه رسالت، شماره ۰ ۸۲۶۹

پس از آن رهبران مذهبی، سیاسی به یاری ارتباطات سنتی و و رسانه‌های جدید توده‌های مردم را در مسیر هدفهای انقلاب اسلامی به حرکت در آوردند و در صحنه نگاه داشتند. در طول این سالها آیین‌های گوناگونی به انقلاب یاری دادند تا شکل بگیرد تثبیت شود و تداوم یابد.

دهه فجر و علی‌الخصوص راهپیمایی ۲۲ بهمن که در هر سال به مناسبت سالگرد انقلاب اسلامی ایران برگزار می‌شود، و به وسیله رسانه‌های خارجی در ابعاد وسیعی برگزار می‌شود، فرصتی مناسبی است که رسانه ملی از طریق آن می‌تواند تصویر انقلاب را با تمامی رویدادهای مربوط به آن از جمله اسطوره‌ها و قهرمانان انقلاب، جنگ و انتخابات و نیز انسجام و ایستادگی مردم قهرمان ایران اسلامی در مقابل توطئه‌های دشمنان انقلاب و حفاظت از استقلال کشور امنیت و منافع ملی در مسیر دستیابی به اهداف والای انقلاب اسلامی و تمدن‌سازی نوین اسلامی را به جهانیان مخابره نماید.

کارکرد مناسک انقلاب در زدودن ذهنیت منفی علیه انقلاب

با توجه به اینکه انقلاب اسلامی ایران یک انقلاب مذهبی و اسلامی بوده و امام خمینی به عنوان رهبر این انقلاب از مراجع تقلید شیعی بودند و اکثریت مردم ایران که از این انقلاب حمایت نمودند، اهل تشیع بودند، لذا این تلقی برای برخی دیگر از مذاهب اسلامی به وجود آمده که آنچه را که در ایران رخ داده مربوط به شیعه است و آنها به عنوان یک الگو و اسوه حسنه نباید به این انقلاب نگاه نمایند از سوی دیگر برخی از مسلمانان سنی مذهب، در اثر اغواوات جنگ روانی غرب و برخی از کشورهای اسلامی منطقه و الغائات برخی از علمای افراطی و تکفیری همچون وهابيون و القاعده، ذهنیت منفی برای انقلاب اسلامی برای آنها به وجود آمده است. مهدوی راد، ۱۳۷۲: ۴۲۳) در چنین شرایطی رسانه ملی می‌تواند با تبیین اهداف و عملکرد صلح طلبانه انقلاب اسلامی و نیز پوشش مناسک انقلاب اسلامی نظیر روز قدس، ۲۲ بهمن در بین اقلیتهای مذهبی و دینی نظیر اهل سنت، زرتشت، یهودیان و مسیحیان ایرانی، با زدودن چهره‌ی منفی از انقلاب اسلامی، در جهت خنثی نمودن تبلیغات و الغائات معاندین در زمینه صدور انقلاب ایران عمل نماید.

کارکرد سیاسی مناسک انقلاب

استفاده رسانه ملی از مناسک‌هایی که در امتداد انقلاب اسلامی ایران شکل گرفته‌اند، به عنوان یک عمل، سیاسی نقش عمده‌ای در شکل‌گیری امت واحد و تمدن‌نوین اسلامی دارد، به همین دلیل، است که سیاستگذاران حوزه رسانه‌ای بر این جنبه از کارکرد رسانه تاکید فراوانی

داشتند و معتقدند بهره‌گیری رسانه‌ها از کارکرد سیاسی مناسک، تأثیر به‌سزائی در انتقال ارزش‌ها و باورهای یک جامعه (مقصود جامعه مبداء)، به جوامع دیگر (مقصود جامعه مقصد) دارد. مفاهیمی نظیر ایستادگی، استقامت، مقاومت، برائت از مشرکین، استقلال، معنویت، فلسطین، بیت المقدس، وحدت جهان اسلام، مبارزه با استکبار، ختنی کردن توطئه دشمنان، از مهم‌ترین مفاهیمی هستند که در مناسک‌های انقلاب نهفته است و رسانه ملی با بازتاب آن‌ها می‌تواند نقش به‌سزائی در جلب توجه مخاطبان داشته باشد. صدا و سیما در این زمینه تجربه‌های عمدتاً موفق نظیر شبکه‌های برون مرزی دارد که با گسترده نمودن دامنه فعالیت و غنی‌تر نمودن برنامه‌ها در زمینه مناسک انقلاب، می‌تواند به بهترین نحو، از ظرفیت سیاسی مناسک در زمینه ترویج و تعمیق انقلاب بهره‌گیرد.

کارکرد فرهنگی مناسک انقلاب

مراسم آئینی وسیله اجرایی آموزه‌ها و دستورهای دینی و مذهبی در هر جامعه‌ای است و از آنجا که این دستورها اغلب شامل آموزه‌های اخلاقی و تعدیل‌کننده‌ی افراط و تفریط‌های رفتاری برای اعضای جامعه است، می‌توان به روشنی به ارتباط مستقیم مراسم آئینی با ارزشهای اخلاقی پی برد، به طوری که در بیشتر موارد، نمونه‌های آرمانی و متعالی اخلاقی افراد هر جامعه، هنگام برگزاری مراسم آئینی آنها مشاهده می‌شود. عشق به دین و میهن، سرزنش بدی و شرارت، نکوهش بیدادگری و ستم، ایثار و شهادت و ... نمونه‌هایی از ارزشهای اخلاقی است که از طریق مراسم آئینی منتقل می‌شود. (عابدی، ۲۷: ۱۳۸۷)

در این بین رسانه ملی می‌تواند با پوشش و ترویج مناسک‌های انقلاب و علی‌الخصوص مناسک دینی و با گردهم آوردن مردم در فواصل زمانی منظم و حفظ خطوط ارتباطی و همکاری با آنان، در پرورش فرهنگ و رسوم جامعه ایرانی و نیز صدور این ارزش‌ها و فرهنگ‌ها در قالب مناسک دینی، نقش مهمی ایفاء نماید و از پیامدهای فرهنگی و هویتی این مناسک که می‌تواند موجب ارتقاء قدرت نرم جمهوری اسلامی ایران شود، بهره‌جوید.

۵- چالش‌های رسانه ملی، در زمینه صدور انقلاب، با تکیه بر "مناسک انقلاب":

اتکاء رسانه ملی بر مناسک انقلاب به منظور رساندن پیام انقلاب به جوامع مقصد، علی‌رغم فرصت‌هایی که "اشاعه" یا "پخش پدید" خواهد آورد، چالش‌هایی رانیز به همراه خواهد داشت که در این بخش از در زمینه پژوهش به برخی از مهمترین این چالشها اشاره خواهد شد.^۱

گسترش ارتباطات و خارج شدن انحصار رسانه‌ها از دست دولتها:

یکی از چالش‌هایی که رسانه ملی در زمینه صدور انقلاب با تکیه بر مناسک انقلاب مواجه می‌باشد، "مناسکی شدن ارزشها انقلاب بدون در نظر گرفتن محتوایی است که این مناسک بر پایه آن بنا شده‌اند. این چالش "از زمانی آغاز شد که رسانه‌های برون مرزی و نیز فضای مجازی پا به عرصه رقابت با رسانه ملی نمودند. در اوائل انقلاب به دلیل آنکه جریان خبری و رسانه‌ای عمدتاً در انحصار دولت قرار داشت و جامعه ایرانی کم‌تر از طریق رسانه‌های برون مرزی در معرض بمباران تبلیغاتی که اکنون با آن مواجه می‌باشد، قرار می‌گرفت، دولت و یا حاکمیت می‌توانست با تکیه بر رسانه، در کنار پوشش خبری مناسک و آئینهای انقلاب، برنامه‌های و سخنرانی‌هایی با محتوای آموزشی و فرهنگی که انقلاب اسلامی بر پایه آن بنا شده بود، پخش نماید، چرا که رسانه‌ها عمدتاً در دست دولت بود و حتی بین شبکه‌های داخلی نیز رقابتی بین آنها نبود.

انقلاب از طریق علما و سخنرانان در چارچوب یک مجموعه از گزاره‌های منطقی و کلامی و فلسفی یا نصایح اخلاقی امکان‌پذیر بود. ولی از هنگامی که در مرحله نخست میان شبکه‌های صدا و سیما در این زمینه رقابت صورت گرفت و سپس رسانه‌های خارج از این میدان وارد عرصه، شدند تولید برنامه‌هایی که با الزامات رسانه تصویری یعنی بعد مناسکی آن هماهنگ باشد بیشتر شد از این رو برنامه‌های تلویزیونی به سوی مناسک که ماهیت تصویری و نمایشی دارند گرایش بیشتری پیدا کردند برنامه‌هایی که زوایای غیر گفتاری آن برجسته‌تر است. از جمله مشارکت و واکنش‌های، حاضران موسیقی، آواز هیجانانگیز و تمامی مؤلفه‌های تصویری در آن وجود دارد و مطلوب مخاطب و بیننده است. تکیه بیش از اندازه رسانه بر مناسک به منظور جلب مخاطب که در سالهای اخیر جانشین وعظ و کلام و سخنرانی‌های محتوایی که ارزشهای انقلاب

۱ هگل در کتاب خود تحت عنوان «استقرار شریعت در مذهب مسیح» با مناسک مخالفت می‌کند و دین‌هایی را که مناسک در آنها بیشتر است، نمی‌پسندد. او معتقد است هر چه آداب و مناسک کمتر باشد، بهتر است. اما سخن ابن‌سینا دیدگاه متفاوتی دارد و معتقد است مناسک و اجتماعات هر چه بیشتر باشد، بر تقویت ایمان می‌افزاید.

بر مبنای آن شکل گرفت، سبب شد که، شکل (فرم) جانشین محتوا گردد و گاهاً پیام انقلاب که مبتنی بر ارزش هائی می‌باشد که بر مبنای آن شکل گرفت، به درستی منتقل نگردد.

در دهه اول انقلاب عموم برنامه‌های سیاسی و دینی تلویزیون مبتنی بر سخنرانی یا آموزشهای دینی بود، ولی در دهه‌های اخیر به دلیل گسترش رسانه‌ها و به میان آمدن رسانه‌های برون مرزی و نیز در ساختار جدید مناسکی، آنچه به الزامات نگاه تصویری نزدیک است در اولویت قرار گرفت. بنابراین تکیه بیش از حد رسانه‌ها بر مناسک انقلاب، و نادیده گرفتن جنبهی معرفتی و شناختی و یا جنبه ماهوی که انقلاب بر مبنای آن بنا شده است، سبب خواهد شد که تعادل بین شکل و محتوا برهم خورده و پیام انقلاب به درستی به سایر جوامع یعنی جوامع مقصد منتقل نگردد.

انحطاط معرفتی

واقعیت آن است که تاکید بیش از اندازه رسانه ملی بر امر "مناسکی به منظور عقب نماندن از رقابت با رسانه هائی که با تاکید بر جنبه تصویری و هیجانی درصدد جلب نظر مخاطب می‌باشند و نادیده گرفتن و یا توجه کم‌تر به ابعاد فکری و معرفتی مبارزان و اندیشمندان صدر انقلاب، نه تنها زمینه ساز انحطاط فکری و معرفتی جامعه ایرانی خواهد شد، بلکه سبب خواهد شد که پیام انقلاب به درستی به کشورهای مقصد صدور انقلاب مخابره نشود. وضعیتی که به تاسی از رهبری معظم انقلاب، می‌توان از آن به عنوان انقلاب "مناسکی میان تهی" نامید (۱).

۱ یکی از مهم‌ترین صورت‌بندی‌های مفهومی دربارهٔ اسلام در برابر انقلاب، مفهومی است که رهبر انقلاب در تشریح این بعد از مدرسه فکری امام خمینی به کار می‌برند. مفهومی که مضمون آن بارها و بارها موضوع بیانات و بنیان‌های اندیشه امام خمینی مطرح شده و آیت‌الله خامنه‌ای نیز آن را به عنوان یکی از خطوط اصلی مدرسه انقلاب مفهوم‌سازی می‌کنند. در این زمینه رهبر انقلاب با صراحت تمام استدلال می‌کنند «اسلام مناسک میان تهی» از جمله اسلام‌هایی است که «بساط» آن در مدرسه و مکتب فکری امام خمینی بساط آن «برچیده شده» و در برابر آن «اسلام عقیده و جهاد» سر بر کشیده است.

رهبر انقلاب در پیامی به مناسبت اولین سالگرد امام خمینی می‌نویسند: «در مدرسهٔ انقلاب که امام ما بنیان گذارد، بساط اسلام سفیانی و مروانی، اسلام مراسم و مناسک میان تهی، اسلام در خدمت زر و زور و خلاصه اسلام آلت دست قدرتها و آفت جان ملتها برچیده شده و اسلام قرآنی و محمدی (صلی الله علیه و آله و سلم)، اسلام عقیده و جهاد، اسلام خصم ظالم و عون مظلوم، اسلام ستیزنده با فرعونها و قارونها و خلاصه، اسلام کوبندهٔ جباران و برپاکندهٔ حکومت مستضعفان، سر بر کشیده است. در انقلاب اسلامی، اسلام کتاب و سنت، جایگزین اسلام خرافه و بدعت؛ اسلام جهاد و شهادت، جایگزین اسلام قعود و اسارت و ذلت؛ اسلام تعبد و تعقل، جایگزین اسلام التقاط و

بنابراین رسانه ملی علی رغم اهمیت ابعاد "مناسکی در توسعه و اشاعه ارزشهای انقلاب، باید متناسب با آن و حتی گاهاً فراتر از آن، باید به ابعاد معرفتی انقلاب نیز توجه نماید، ابعادی نظیر عدالت طلبی، استکبار ستیزی، استعمار ستیزی، حق طلبی استقلال، طلبی که این انقلاب بر مبنای آن بنا شده است در غیر این صورت انقلابی گری و اشاعه ارزشهای انقلاب به شرکت در مناسک انقلاب خلاصه می گردد، بی آنکه ابعاد معرفتی آن در مرزهای سرزمینی و در ابعاد فراسرزمینی اشاعه یابد بنابراین لازم است فراتر از مناسک انقلاب، به استلزامات معرفتی انقلاب توجه شود، چراکه قوام و دوام و اثر گذاری فکر و اندیشه، به مراتب بیشتر از آئین ها و مناسک می باشد.

نتیجه گیری

اندیشه ها و تفکرات برآمده از انقلاب اسلامی ایران همانند سایر انقلاب های اجتماعی در محدوده خود باقی نماند و اندکی پس از استقرار، به مرزهای فراسرزمینی صادر شد و راهبردهای مختلفی در پیشبرد صدور انقلاب اسلامی در طول بیش از ۴ دهه اخیر، مورد توجه مسئولین نظام قرار گرفت که با فرصت ها و چالش هایی توأم بوده است. طبیعی است که جمهوری اسلامی ایران باید راهبردهای خود را جهت صدور انقلاب، متناسب با عصر بیداری، جهت اثر گذاری بیشتر تغییر دهد. بدین معنا که در مسیر صدور ارزشهای انقلاب، فضای جدید منطقه ای و بین المللی، دسترسی ها و تنگناهای دیگری فراروی آن قرار داده است و لذا راهبردهای جدید، باید، هم از فرصت ها بهره گیرد و هم از تنگناها عبور کند .

یکی از راهبردهائی که برای صدور انقلاب در نظر گرفته شده است، بهره گیری از رسانه ملی به منظور صدور ارزش های انقلاب اسلامی است. در این بین یکی از شیوه های که رسانه ملی می تواند برای اشاعه ارزش های انقلاب در بین کشورهای مقصد استفاده نماید، پوشش رسانه ای مناسک انقلاب به منظور شناخت و معرفتی انقلاب اسلامی ایران برای صدور انقلاب اسلامی

جهالت؛ اسلام دنیا و آخرت، جایگزین اسلام دنیاپرستی یا رهبانیت؛ اسلام علم و معرفت، جایگزین اسلام تحجر و غفلت؛ اسلام دیانت و سیاست، جایگزین اسلام بی بندوباری و بی تفاوتی؛ اسلام قیام و عمل، جایگزین اسلام بی حالی و افسردگی؛ اسلام فرد و جامعه، جایگزین اسلام تشریفاتی و بی خاصیت؛ اسلام نجات بخش محرومین، جایگزین اسلام بازیچه دست قدرتها؛ و خلاصه اسلام ناب محمدی (صلی الله علیه و آله و سلم)، جایگزین اسلام امریکایی گردید ۱۳۶۹/۳/۱۰

می‌باشد. مؤلفه‌ای که اگرچه می‌تواند یک شیوه مؤثر برای صدور انقلاب باشد، اما نگاه مناسبی داشتن مدیران صدا و سیما به آن (مناسک انقلاب)، و آنهم در شرایطی که رسانه‌های غربی با تولید بی وقفه برنامه‌های ضد انقلاب، به نحوی مخاطبان را در آماج حملات رسانه‌ای قرار می‌دهند، نمی‌تواند راه به جایی ببرد. بنابراین تولید و پخش برنامه‌ها و آثاری در زمینه انقلاب در طول سال، ضرورتی است که باید بیش از برنامه‌های مناسکی مورد توجه مدیران قرار گیرد. البته این انتظار نمی‌رود که صدا و سیما پیوسته در حال تولید برنامه‌هایی مرتبط با موضوع انقلاب اسلامی و موارد مشابه باشد اما رسانه ملی و علی‌الخصوص شبکه‌های برون مرزی آن می‌تواند با تولید و پخش "تله فیلم هائی"، چهره‌های مطرح و مؤثر انقلاب اسلامی را به مخاطب معرفی نماید.

علاوه بر این باید این موضوع نیز مورد توجه قرار گیرد که امروزه غرب و در رأس آن ایالات متحده آمریکا، یک نوع از جنگ تحت عنوان جنگ شناختی علیه جمهوری اسلامی به راه انداخته‌اند. در این نوع از جنگ، غرب کوشید، "مناسک" را از طریق برخی رفتارهایی که از قضا مورد قبول علما و اندیشمندان انقلاب اسلامی نمی‌باشد، تفسیح نماید، مانند اینکه کوشید در پوشش رسانه‌ای عزاداری محرم، آن را به مراسم قمه زنی تقلیل دهد. پرواضح است که رسانه ملی می‌تواند با ارائه سخنرانی‌ها و بیانات علما و رهبران انقلاب، بر بعد معرفتی این مناسک بیفزاید و نقشه آنان در ارائه یک تصویر خشن و نادرست از اسلام و انقلاب خنثی نمایند. بنابراین رسالت دیگر رسانه ملی این می‌باشد که با غنی نمودن بعد معرفتی مناسک از شکل گیری و اشاعه چنین رفتارهایی در "مناسک" جلوگیری نماید.

فهرست منابع

۱. آوتویت، ویلیام و تام باتامور؛ (۱۳۹۲) فرهنگ علوم اجتماعی قرن بیستم ترجمه حسن چاوشیان، تهران: نشرنی؛
۲. پانوف، میشل و میشل پرون، (۱۳۹۴)، فرهنگ مردم شناسی، تجربه اصغر عسکری خانقاه، تهران: سمت؛
۳. خمینی، روح الله، (۱۳۷۹)، صحیفه سجادیه، جلد ۱۸ تهران موسسه تنظیم و نشر آثار امام خمینی؛
۴. دهقانی فیروز آبادی، سید جلال و فیروزه رادفر، (۱۳۸۸) الگوی صدور انقلاب در سیاست خارجی دولت نهم"، دانش سیاسی، سال پنجم، شماره اول؛
۵. رجبی، محمدحسن، (۱۳۷۴)، "زندگی سیاسی امام خمینی"، تهران: انتشارات قبله؛

۶. روان‌تری، جردن، (۱۳۸۰). مقدمه‌ای بر جغرافیای فرهنگی، ترجمه سیمین تولائی، تهران: پژوهشگاه فرهنگ و ارتباطات؛
۷. شکوهی، حسین، (۱۳۷۷). اندیشه‌های نو در فلسفه جغرافیا"، تهران: گیتاشناسی؛
۸. معینی پور، مسعود (۱۳۹۴). حج و انقلاب اسلامی، مجموعه مقالات، تهران: مشعر
۹. مقصودی، مجتبی و علی جعفرپور، (۱۳۹۰). "بررسی نمادها و آیینهای مشروعیت بخش در برنامه‌های صدا و سیما با تاکید بر مناسک مذهبی، فصلنامه مطالعات روابط بین الملل دوره ۴، شماره ۱۴؛
۱۰. مهدوی راد، محمد علی، (۱۳۷۲). "با" کاروان عشق، تهران: نشر مشعر؛
11. Hager Peter, geography, (1983) "A Modern Synthesis, Third Ed New York Happier and Row, page 303-34
12. Nye, Joseph (2004). Soft Power, the Means to Success in World Politics, New York, Polity Press
13. Milliken, Jenifer (1999). "The Study of Discourse in International Relation: A Critique of Research and Method, European journal of international Relation
14. Mohammadi, Annabelle Sreberny and Ali Mohammadi (1994). Small Media, Big Revolution, Com., Culture, and the Iranian Revolution, University of Minnesota Press